

ปัญหาข้อกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน¹

จิตพิสุทธิ จันทรสะอาด²

จากการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยอ้างอิงจากหลักการและแนวคิดสิทธิมนุษยชนในด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพในการคุ้มครองผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ถือปฏิบัติเป็นสากล เพื่อเสนอแนะแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยมีมาตรการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือแก้ไขบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและสากล

ในปัจจุบันบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กระทำการที่ส่อไปในทางที่จะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งปรากฏให้เห็นได้โดยทั่วไปตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์ คือ การนำผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งในบางครั้งอาจมีการรุมทำร้ายจากบุคคลที่โกรธแค้น (รุมประชาทัณฑ์) จริงอยู่ที่การกระทำดังกล่าวจะเป็นการตอบสนองต่อความรู้สึกของสังคมที่ต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็ว แม้ว่าการกระทำนั้นอาจเป็นสิ่งที่สมควรจะได้รับ แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่สมควรกระทำ หรือมีการถ่ายภาพผู้ต้องหา ทั้งการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ผู้กระทำได้กระทำโดยเชื่อว่าจะเป็นการปรามผู้ที่คิดจะกระทำความผิด ตามทฤษฎีทางอาญาวิทยาในการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือป้องกัน แต่อย่างไรก็ดีการกระทำเหล่านั้น จะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลหรือไม่ หากว่าผลสุดท้ายศาลยกฟ้อง ซึ่งหมายความว่าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ต้องหาที่แท้จริง จะไม่เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในส่วนของสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 และหลักการสากลให้การรองรับ ไปในทางเดียวกันว่า ในคดีอาญา

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑา วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และรองศาสตราจารย์จรล เล้งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเชียงใหม่) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

อาจกล่าวได้ว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เกิดขึ้นจากการกระทำร่วมกันหลายฝ่าย คือ ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ผู้ถูกกล่าวหา ผู้เสียหายและสื่อมวลชน ซึ่งในปัจจุบันถูกมองว่ากระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรม แต่หากมองในอีกมุมหนึ่ง สื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ละเลยจนถึงขั้นละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่บุคคลทุกคนที่เป็นมนุษย์จะมีสิทธิได้รับ ไม่ใช่การมองผู้ต้องหาเสมือนวัตถุอย่างหนึ่ง ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ในมาตรา 29 โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือในระหว่างการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เกิดเหตุรุมประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาและอนุญาตให้ผู้สื่อข่าวเข้าบันทึกภาพและมีการแถลงข่าว ส่งผลให้เกิดความสับสนต่อการละเมิดสิทธิและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ต้องหาที่เป็นได้

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามีมาตรการคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ยังไม่สามารถที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาประการแรก ปัญหาการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยขัดหลักสิทธิมนุษยชน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 เป็นปัญหาในเรื่องการตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ที่ไม่ได้กำหนดความหมายอย่างชัดเจนว่า “โดยวิธีการใดก็ได้” นั้น คือ การกระทำเช่นใด มากน้อยเพียงใด เมื่อได้บัญญัติไว้จึงทำให้ การนำชี้ประกอบคำรับสารภาพ เป็นการกระทำที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ทำให้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ถึงแม้จะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จะขัดหรือแย้งกับหลักการที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองย่อมจะกระทำไม่ได้ กล่าวคือ หลักสิทธิมนุษยชน ที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 ที่ได้มีการรับรองและคุ้มครองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไป และไม่มีผู้ใดที่จะมาละเมิดสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้การรองรับ

ประเด็นปัญหาที่สองคือปัญหาการนำตัวผู้ต้องหา มาทำการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน ในการแถลงข่าวนั้นหากมองในมุมมองที่ว่า การแถลงข่าวก็เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเอาไปเยี่ยงอย่าง แต่หากพิจารณาโดยถ้อยถ้วนแล้วนั้นจะพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 4 มาตรา 26 และ มาตรา 29 ประกอบกับ ประญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 และกติการะหว่างประเทศว่าสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10 และ ข้อ 14 ประกอบกับระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติพ.ศ. 2547 ที่ห้ามมิให้เสนอข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหา รวมทั้งห้ามสื่อมวลชนทำข่าวเกี่ยวกับนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อประกอบคำรับสารภาพ ปรากฏตาม คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 และแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลง

ข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อ สื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งการแถลงข่าวต่อ สื่อมวลชนนั้นเป็นสิทธิของทุกคนที่จะเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 60 หากเป็นการเสนอในมุมมองที่จะให้คนไปเอาเป็นเยี่ยงอย่างก็อาจจะสามารถทำได้ แต่หากสิ่งที่สื่อมวลชนเสนอออกมาเป็นการประจาน หรือหมิ่นประมาทของบุคคล ที่ปรากฏให้เห็นตาม ข่าวโทรทัศน์และหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง

ประเด็นปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหาเรื่องความปลอดภัยของผู้ต้องหาในการนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อประกอบ คำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน จากที่เห็นผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับการนำชี้ที่เกิด เหตุประกอบคำรับสารภาพ จะปรากฏว่ามักจะมีการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาอยู่เสมอ แต่กลับไม่พบว่ามี การลงโทษผู้กระทำความผิด จริงอยู่การกระทำดังกล่าว ผู้แสพสื่ออาจคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สมควรที่จะได้รับ แต่สิ่งที่บุคคลเหล่านั้นได้กระทำต่อผู้ต้องหาเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการลงโทษ เสมือนหนึ่งว่าตนได้กระทำ ความผิดต่อบุคคลอื่นเช่นกัน หากเป็นการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาจะต้องได้รับโทษตาม ประมวลกฎหมาย อาญา และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลผู้ต้องหา ก็อาจได้รับความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา ด้วยเช่นกัน จึงควร มีการสร้าง มาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ต้องหา ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อ ประกอบคำรับสารภาพ ตามปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 30 ว่า ไม่มีบทใด ในปฎิญญานี้ที่จะ อนุমানว่าให้สิทธิใด ๆ แก่รัฐ หมู่คน หรือบุคคล ในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ หรือปฏิบัติการใด ๆ อันมุ่ง ต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพ ดังกำหนดไว้ ณ ที่ นี้ เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า สิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณของ มนุษย์แต่ละคนไม่อาจหายไป ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด แม้ว่าผู้ต้องหานั้นจะเป็นผู้ต้องหาจริง แต่ในสายตา กฎหมาย อาจจะไม่ผู้กระทำความผิดก็เป็นได้ แต่ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่อง การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน กฎหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ใช้ บังคับได้จริงหรือไม่ และครอบคลุมหรือยัง เพราะการตีความมาตราต่าง ๆ จะต้องอาศัยความรู้และความ เชี่ยวชาญ เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้บังคับและลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดในหลากหลายกรณี ไม่ใช่แค่ เฉพาะในด้วบทกฎหมายเท่านั้น และต้องพิจารณาร่วมกับหลักสิทธิมนุษยชนด้วย

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับนำดังผู้ต้องหาไปนำชี้เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและ แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แม้จะเกิดจากความยินยอมของผู้ต้องหาที่ตามก็ถือว่าเป็น การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา จึงไม่ควรที่จะมีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหากแต่จะต้องมี กี่ ควรกระทำเป็นการลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะอ้างว่าการเสนอข่าวต่อ สาธารณชนเกี่ยวกับการนำชี้ประกอบคำรับสารภาพจะเป็นการกระทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือ ประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศก็ตาม หากแต่การกระทำนั้นก็จะไม่สามารถกระทำได้หากกระทบต่อ สิทธิที่ทั้งกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ จึงเห็นควรให้มีการ ยกเลิกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรืออาจจะมีแนวทางอื่นที่สามารถนำมาใช้ทดแทนการนำชี้ ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

1.1 ผู้ศึกษาเห็นควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในส่วนการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐาน จาก

“ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีใดก็ได้” แก้เป็น

“ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานได้เท่าที่จำเป็น”

1.2 ผู้ศึกษาจึงควรเสนอแนะให้ คำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ไม่ควรเป็นเพียงประกาศ ที่เป็นเพียงแนวทางเท่านั้น ต้องมีสภาพบังคับมีลงโทษ หากมีการฝ่าฝืนไว้อย่างชัดเจน จะทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะกระทำการที่ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา เนื่องจากจะมีโทษในการฝ่าฝืนที่ชัดเจน อย่างเช่นมีการกำหนดโทษทางวินัยหากมีการฝ่าฝืน เป็นต้น

2. ปัญหาเรื่องความปลอดภัยของผู้ต้องหาในการนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน นั้นเห็นควรกำหนดโทษอย่างชัดเจนให้แก่ผู้ที่มากระทำต่อผู้ต้องหาในขณะดำเนินการดังกล่าวและควรมีดำเนินคดีอย่างจริงจัง เพื่อที่จะให้ไม่เกิดเหตุการณ์ที่มีการทำร้ายผู้ต้องหาอีก ทั้งนี้ควรให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการดำเนินการดังกล่าว ปรับมุมมองและทัศนคติว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดเท่านั้น ให้บอกว่าผู้ต้องหา ก็คือผู้บริสุทธิ์หรือบุคคลทั่วไปที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องให้ความคุ้มครองหากปรับเปลี่ยนมุมมองดังกล่าวได้ จะทำให้มีการคุ้มครองผู้ต้องหาไม่ให้เกิดการทำร้ายร่างกายหรือการรุมประชาทัณฑ์จากผู้ที่ต้องเสียหายหรือญาติของผู้เสียหาย

เอกสารอ้างอิง

- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- นายวสันต์ พานิช พร้อมคณะ. **คู่มือสิทธิมนุษยชน นิติวิทยาศาสตร์ และนิติเวชศาสตร์ สำหรับทนายความ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2556.
- สทรรฐ กิติ ศุภการ. **หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2559.
- จตุรนต์ ธีระวัฒน์. **กฎหมายระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร:คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- เสริมสกุล ขำวัฒนพันธุ์. “ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการนำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ.” *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2537.
- เดโช สมศรีเดช. “การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน.” *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 2557.
- ศิริฐประภากรณ รัตนพานิช. “กฎหมายอาญาเกี่ยวกับสื่อมวลชนในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.” *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2551
- สมคิด ดวงมะลย์. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา : ศึกษากรณีเจ้าพนักงานตำรวจนำผู้ต้องหาออกแถลงข่าว.” *สารนิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย*, 2555
- อิทธิกร จำเเดช และ วีระพัฒน์ กฤตธนาทิพย์. “การนำตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนกระทบกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน SUSPECT REENACTIONS AT A CRIME SCENE AND MEDIA CONFERENCE CONFESSIONS ARRANGED BY POLICE AS A HUMAN RIGHTS VIOLATION”. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน.2559.